

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

Ангилалтын код: 43.020, 93.080.10

СУРГУУЛИЙН БҮС. ТЕХНИКИЙН ЕРӨНХИЙ ШААРДЛАГА	MNS 6444 : 2014
SCHOOL ZONES. GENERAL TECHNICAL REQUIREMENTS	

Стандартчиллын үндэсний зөвлөлийн 2014 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 12 дүгээр тогтоолоор батлав.

Энэ стандартыг 2014 оны 05 дугаар сарын 20-ны өдрөөс эхлэн хүчинтэй.

Энэхүү стандартыг заавал мөрдөнө.

1 Хамрах ба хэрэглэх хүрээ

Энэхүү стандартаар сургуулийн бүсийн ойр орчимд явган зорчигч, авто зогсоол, дугуйн зогсоол, анхааруулах тэмдэг, хурд сааруулагч зэргийг байгууламжийг төлөвлөх, байрлуулах, ашиглах, хяналт тавих аргыг тогтооход хамаарна.

2 Норматив ишлэл

Энэ стандартад иш татсан дараах стандартад өөрчлөлт орсон тохиолдолд тэдгээрийн хамгийн сүүлчийн албан ёсны хэвлэлийг мөрдөнө. Үүнд:

-MNS 4596 : 2014, Замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм хөдөлгөөний зохион байгуулалтын техник хэрэгсэл хэрэглэх дүрэм

-MNS 4597: 2014, Замын тэмдэг. Техникийн ерөнхий шаардлага

-MNS 4759: 2014, Замын тэмдэглэл. Техникийн ерөнхий шаардлага

-MNS 4980: 2014, Замын гэрэл дохио ба үндсэн үзүүлэлтүүд

-MNS 5968 : 2009, Хурд сааруулагч. Техникийн ерөнхий шаардлага. Хэрэглэх дүрэм.

-MNS 4912 : 2000, Авто замын тэмдэг болон дохионы төмөрбетон

-MNS AASHTO M 180:2004, Авто замын долгионт төмөр хайс. Техникийн шаардлага

-MNS ASTM D 4956:2005, Замын тэмдгийн гэрэл ойлгогч. Техникийн ерөнхий шаардлага

-MNS 5682 : 2006, Явган хүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан зам. Техникийн шаардлага

-MNS 5683 : 2006, Дугуйтай зорчигчийн зам. Техникийн шаардлага

-MNS 5342 : 2007, Автозогсоол. Ангилал ба ерөнхий шаардлага

шон. Техникийн шаардлага

-БНБД 32-01-04, Хот суурины гудамж, зам төлөвлөлт

-БНБД 32-01-07, Авто зам төсөллөх

3 Нэр томъёо ба тодорхойлолт

3.1

сургуулийн бүс/School zones/

MNS 6444 : 2014

сургуулийн бүсийн ойр орчмын замд тээврийн хэрэгслийн хурд, хөдөлгөөний журмыг зохицуулах аюулгүй орчин.

3.2

Хурд сааруулагч /Speed Humps/

Тодорхой хэсэг газарт замын хөдөлгөөнд оролцож буй тээврийн хэрэгслийн хурд хэтрүүлэхээс сэргийлэн, тухайн бүс нутгийг дайран өнгөрөх тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийхурдыг хязгаарлах зорилгоор суурилагдсан хэрэгсэл. (MNS 5968 : 2009 үзнэ үү)

3.3

Хэвтээ тэмдэглэл – Замын хөдөлгөөнд тодорхой горим, журам тогтоох зорилгоор зорчих хэсэг буюу түүний хашлага дээр хийсэн шугам, сум зэрэг бичлэг тэмдэглэл. (MNS 4596 : 2014, MNS 5968 : 2009 үзнэ үү)

4 СУРГУУЛИЙН БҮС

4.1 Ерөнхий шаардлага

Сургууль орчмын бүс нь ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн ойр орчимд тээврийн хэрэгслийн хурдыг зохицуулахаар бий болгосон цагт үндэслэсэн хурдны бүс юм.

4.1.1 Сургууль орчмын бүс болон ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн ойр орчимд хэрэглэх анхааруулах болон мэдээллэх тэмдэг, хурдны хязгаар заасан тэмдэг нь MNS 4596 :2014 , MNS 4597 :2014 стандартын шаардлагад бүрэн нийцсэн байна.

4.1.2 Сургууль орчмын бүс, ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн ойр орчимд хэрэглэх гэрлэн дохио болон дуут дохио нь MNS 4980 : 2014 стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

Сургууль орчмын бүс тэмдэгийг ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн сурагчид, хүүхдүүд болон явган зорчигчийг гарцаар гарахад тус дөхөм болгох бөгөөд сургуулийн ойр орчим (200 м дотор) замын хэсгийн өмнө байрлуулна.

Явган хүний замын тэмдэглэгээ болон эхлэл төгсгөлийн тэмдэг зэрэг нэмэлт тэмдгийг сургуулийн бүсэд байгуулах зайлшгүй шаардлагатай биш үед ашиглах нь жолооч хурд бууруулах хязгаарыг баримтлахыг нэмэгдүүлнэ.

4.1.3 Сургуулийн бүсэд “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС” - тэмдэг (5.25, 5.26) нь MNS 4596 :2014 стандартын 4.6.26, 4.6.27-д заасан шаардлагын дагуу хэрэглэнэ.

1-р зураг - 5.25- Сургууль орчмын бүсийн эхлэл

2-р зураг - 5.26 - Сургууль орчмын бүсийн төгсгөл

4.1.4 Сургууль орчмын бүс доторх огтлолцсон зам төгсөхөд (5.25, 5.26) тэмдгийг сургуулийн бүсэд тууш зам дээр Т хэлбэрийн уулзварын төгсөлийн эсрэг талд байрлуулна. Замын хөдөлгөөний дүрмийн дагуу сургуулийн бүсийг дараах байдлаар тодорхойлоно. Үүнд:

а) хэрэв сургууль орчмын бүсийн тэмдэг, тэмдэг дээр болон зам дээр өөр тоотой хурдны хязгаарын тэмдэг байвал, зам дээр гэдэг нь тухайн замын үргэлжлэх уртын туршид; эсвэл

б) хэрэв сургуулийн орчмын бүсийн тэмдэг замын төгсгөл дээр байвал,

4.1.5 Хөдөө орон нутагт замд сургууль байхгүй газарт сургууль руу орох гарах замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг нэмэгдүүлэх үүднээс сургуулийн бүсийн орчимд (5.25, 5.26) тэмдэгийг байгуулана.

4.1.6 Сургууль орчмын бүсийг их дээд сургууль, цэцэрлэг болон өдөр өнжүүлэх төвийн ойролцоо байгуулахыг зөвшөөрдөггүй.

4.1.7 Эдгээр байгууламжийн нэгний хажууд сургууль байгаа тохиолдолд энэхүү байгууламжийг оруулан сургууль орчмын бүсийг байгуулж болно. Хэдий тийм

MNS 6444 : 2014

боловч сургуулийн бүсийн хөдөлгөөн эхлэх дуусах хугацааг сургуулийн хөдөлгөөний цагаас бусад цагт өөрчилж сунгахгүй.

4.1.8 Эдгээр зөвшөөрөгдөөгүй газруудад тогтсон өнгө бүхий тэмдэг, эхлэл төгсгөлийн тэмдэг, явган хүний замын хашлага, явган зорчигчийн хаалт, хамгаалалт зэрэг нь сургуулийн хүүхдүүдийн аюулгүй байдлыг сайжруулахад илүү үр дүнтэй гэж үздэг.

4.2 Хоёр эгнээ бүхий зам дээр сургууль орчмын бүс тэмдэгийг хэрэглэх

4.2.1 Сургууль орчмын бүс тэмдэгийг зөвхөн тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүмүүст шууд ил харагдаж байгаа болон зам дээр болон замын хажуу дахь хөдөлгөөнд оролцдог сургуулийн хажуу дахь зам дээр байгуулахыг зөвшөөрдөг. Сургуульд хамаарах хөдөлгөөн гэж явган хүний замын хажуугаас хүүхдүүдийг буулгаж суулгах зэрэг багтдаг. Хэдий тийм боловч “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС” тэмдэгийг дараах тохиолдолд сургууль ил харагдахгүй байгаа зам дээр зөвшөөрдөг. Үүнд:

- а) тухайн сургууль замын яг хажууд байдаг /шууд зам уруу нэвтрэх боломжтой/;
- б) зам уруу ингэж нэвтрэх нь сурагчдын сургууль уруу очих гол зам болдог;
- с) сургууль зам дээр болон замын хажуу дахь хөдөлгөөнд оролцдог бол.

4.3 Сургууль орчмын бүсийн хурдны хязгаар

4.3.1 Сургуулийн бүс дэх тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг ерөнхий боловсролын болон тусгай сургууль, цэцэрлэг ажиллах өдрүүдэд, цагт 20 км/ц-ээс хэтрүүлэхгүй (1-р хүснэгт) байна. Үүнд:

4.3.2 «ЯВГАН ХҮНИЙ ГАРЦ» 1.18 тэмдгийг суурин газрын гаднах замд явган хүний зохицуулдаггүй бүх гарцын өмнө, суурин газрын доторхи замд үзэгдэлтийн зай нь 150 м-ээс бага байх явган хүний гарцын өмнө байрлуулна. Уулзварт байрласан явган хүний гарцын өмнө 1.18 тэмдгийг байрлуулахгүй байж болно.

4.3.3 «ХҮҮХЭД» 1.19 тэмдгийг замын зэргэлдээх сургууль, цэцэрлэг, асрамжийн газар, зуслан, соёл амралтын хүрээлэн, тоглоомын төв гэх мэт хүүхдийн байгууллагын орчны дэргэдүүр явж өнгөрөх замын хэсгийн өмнө болон бага насны хүүхдүүд байнга зам хөндлөн гардаг хэсгийн өмнө явган хүний гарц байгаа эсэхээс үл хамааруулан байрлуулна.

4.3.4 1.19 тэмдгийг давтан тавьж хэрэглэнэ. Давтан тавих тэмдгийг 7.2.а нэмэлт тэмдгийн хамт аюултай хэсгийн эхлэлийн шууд өмнө байрлуулах бөгөөд уг нэмэлт тэмдгээр тухайн хүүхдийн байгууллагын орчны дэргэдүүр явж өнгөрсөн замын хэсэг буюу хүүхдүүд байнга зам хөндлөн гардаг хэсгийн үргэлжлэх зайг заана.

4.3.5 «Унадаг дугуйн зам нийлнэ» 1.20 тэмдгийг 4.4 тэмдэг бүхий унадаг дугуйн зам (уулзвараас өөр хэсэгт) зорчих хэсэгтэй огтлолцсон бэлчрийн өмнө байрлуулна.

4.3.6 “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС” ойртож байна тэмдэг (5.25, 5.26)-ийг тал бүрт сургуулийн бүсээс өмнө дор хаяж 200 мм-ийн наана байрлуулна.

1-р хүснэгт –Сургуулийн бүсийн хурдны хязгаар

Тэмдэг дээр заасан хурдны хязгаар	Талбайн нөхцөл	Сургуулийн бүсийн хурд (км/ц)
20 км/ц	Бүгд	20 км/ц

4.4 Хөдөлгөөний цаг

4.4.1 Ерөнхий

Сургууль орчмын бүсийн хөдөлгөөний заавал дагаж мөрдөх цаг нь ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн хичээлийн өдрүүдэд дараах үечилсэн цагуудаар байна. Үүнд:

ӨГЛӨӨ 07:30-08:30

ӨДӨР 12:30-13:30

ОРОЙ 17:30-19:00

4.4.2 Сургуулийн бүсийн цаг

Энэ хэсгийг зөвхөн дараах орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагуудад хэрэглэнэ. Үүнд:

1. УЛААНБААТАР ХОТ
2. ЭРДЭНЭТ ХОТ
3. ДАРХАН ХОТ
4. ДҮҮРГҮҮД

4.4.2.1 Сургуулийн бүс хамгийн багадаа өглөө 2 цаг, өдөр 2 цаг үргэлжилнэ. Өглөө сургуулийн бүс 7:00 цагт эхэлж, 09:00 цагаас өмнө дуусна. Өдөр сургуулийн бүс 2 цагаас хойш эхлэх ёсгүй, 4 цагаас өмнө дуусах ёсгүй.

Хэдий тийм боловч эдгээр цагуудаас бусад үед сургуулиуд сургуулийн бүс тогтоох нь бий. Ийм тохиолдолд хэрэв сургуулийн шаардлагад тохируулан заавал дагаж мөрдөх цагуудаас гадна сургуулийн бүсийг сунгах хэрэгцээ гарвал тухайн сургууль орон нутгийн холбогдох байгууллагад энэхүү хүсэлтээ албан ёсоор бичгээр гаргана.

ТАЙЛБАР: - Хоёр болон гурван ээлжтэй ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн бүсийн цагт дээрх заалт нь хамаарна.

-Сургуулийн бүсийн цагийг сунгах зөвшөөрөл хүсч байгаа сургууль бүр холбогдох замын газарт тусгайлан хүсэлтээ гаргах ёстой. Сургуулийн бүсийн хөдөлгөөний цагийг зөвхөн Замын цагдаагийн байгууллагын бичгээр зөвшөөрөл өгч нэмэх ёстой байдаг.

-Сургуулийн бүсийн эхлэх, дуусах цагийг сунгах зөвшөөрлийг авах явц, шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон байна.

4.4.3 Бүхэл өдрийн туршид үргэлжлэх сургуулийн бүс

4.4.3.1 Ерөнхийдөө өглөөний 07:30 цагаас өдрийн 19:00 цаг хүртэл үргэлжилдэг "БҮХЭЛ ӨДРИЙН ТУРШ ҮРГЭЛЖЛЭХ" сургуулийн бүсийн ид хөдөлгөөний цагийг бүх хотхон сургуулиудад зохион байгуулсан байна. Эдгээр цагуудыг сургуулиудын шаардлагад нийцүүлэн сунгадаг. Бүхэл өдөржин үргэлжлэх сургуулийн бүсийн эхлэх дуусах цаг орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагын харьяаллын дагуу бусад сургуулийн эхлэх, дуусах цагтай давхцаж байх ёстой.

MNS 6444 : 2014

4.4.3.2 Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдгийг (анивчдаг гэрэл) бууруулсан хурдны хязгаарт тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүмүүсийн анхаарлыг хандуулахын тулд “БҮХЭЛ ӨДРИЙН ТУРШ” үргэлжлэх сургуулийн бүсийн ойролцоо байрлуулах ёстой байдаг. Сайжруулсан тэмдгийг замын хөдөлгөөн зохицуулагддаг юм уу уртаашаа 500 м-ээс бага мухар гудамжинд сургуулийн бүс байгуулсан сургуулиудын ойролцоо байрлуулах шаардлагагүй.

4.5 Сургуулийн бүсийн үргэлжлэх урт

4.5.1 50 км/ц, 60 км/ц-ийн хурдны бүсэд сургуулийн бүсийн үргэлжлэх урт хамгийн багадаа 200 м байх ба сургуулийн бүс нь аль ч чиглэлд сургуулийн урд талаас цааш 100 м –ээс илүү үргэлжлэхгүй. Олон эгнээтэй зам дээр 70 км/ц ба түүнээс дээш хурдны бүсэд 300 м байх ёстой. Сургууль багахан газарт (200 м-ээс бага) байрлаж байвал сургуулийн бүс тэр хэсгийг бүхэлд нь хамарна. Боломжтой бол сургуулийн бүсийг сургуулийн урд талаас сургуулийн бүс дотор ихэнх хүүхдүүд төвлөрдөг тэр цэг хүртэл байгуулах нь зүйтэй.

4.6 Сургуулийн бүсийн тэмдэг дээр эхлэх, дуусах цагийг заах нь

4.6.1 Зарим сургуулийн бүс стандарт цагаас эрт эхэлж, орой дуусч байна. Тэмдэг тэмдэглэгээний дараах зарчмыг сургуулийн бүсийн тэмдэг дээрх эхлэх, дуусах цагийг тэмдэглэхдээ дагаж мөрдөнө. Үүнд:

- а) сургуулийн бүс эхлэх, дуусахад тэмдэг дээр зөвхөн цагийг тоогоор зааж өгдөг. Минутыг тоогоор бичиж оруулахгүй.
- б) Сургуулийн орчмын бүсийн тэмдэг (5.25, 5.26) дээр цагийг 07:30-19:00 гэж заасан.

4.7 Сургуулийн бүсийн тэмдгийн төрөл

Сургуулийн бүсийн тэмдэгийн төрөл нь дараах төрлөөр байж болно. Үүнд:

ТАЙЛБАР: Австрали улсын “Transport and main roads. School zones” АНУ-ын Орегон муж улсын “A Guide to School area safety” зэрэг стандартад тусгасан байдаг.

4.7.1 Сургуулийн бүсийн стандарт тэмдэг

Сургуулийн бүсийн стандарт тэмдэгийг сургуулийн бүсийн эхлэлийг, харин 5.26 тэмдэг нь заадаг. Ихэнх сургуулиудын ойролцоо стандарт сургуулийн бүсийг сургуулийн бүсийн цагуудад замын хөдөлгөөний цагийг зохицуулахаар байрлуулна. Энэхүү тэмдэг нь сургуулийн бүсийн хурдны хязгаарыг дагаж мөрдөхөд хангалттай.

4.7.1.1 Сургуулийн бүс уулзвар гарцын ойролцоо эхлэх үед хурдны хэвийн хязгаар зам дээр 50 км/ц байх ба ерөнхийдөө Хурд хязгаарлах тэмдэг (2.24, 2.25)-ийг сургуулийн бүсэд ойрхон байрлуулах шаардлагагүй. Хэдий тийм боловч замын хөдөлгөөний голлох нягтрал бүхий томоохон уулзварууд дээр Хурдны хязгаарын (2.24, 2.25) тэмдгийг байрлуулна.

4.7.1.2 Сургуулийн бүсийн үргэлжлэх урт 200 м-ээс дээш байвал эсвэл сургуулийн бүсийн дотор уулзвар байвал сургуулийн бүсийн тэмдгийг сургуулийн бүсийн хурдны хязгаарыг жолооч нарт сануулах зорилгоор бүсийн турш зохих байрлалд давтан байрлуулна. Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдгийг сургуулийн бүс

эхлэхэд байрлуулахдаа сургуулийн бүсийн стандарт тэмдгийг давтан тэмдгээр байрлуулж болно.

4.7.1.3 Хурдны хязгаарын (2.24, 2.25) тэмдгийг байрлуулаагүй тохиолдолд Т хэлбэрийн уулзвар дээр юм уу бөглүү гудамжинд зам дуусвал сургуулийн бүсийн төгсгөлийг тус бүсээс цааш ашиглах хурдны хязгаарыг заасан хурдны хязгаарын(2.24, 2.25) тэмдгээр үзүүлнэ.

4.7.1.4 60км/ц, 100км/ц-ийн бүс дэх сургууль орчмын бүсийн хувьд “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС” ойртож байна (5.25, 5.26) гэсэн тэмдгийг сургуулийн бүсээс дор хаяж 300 м-ийн наана тод харагдахаар байрлуулах хэрэгтэй болдог.

4.7.2 Сургуулийн бүсийн сайжруулсан (гэрэлтүүлэгтэй) тэмдэг

4.7.2.1 Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдэг нь стандарт сургуулийн бүсийн тэмдгийн дагуу байх ёстой ба үүнд дотор бөөрөнхий хэлбэртэй гэрэлтүүлэг болон хос шар ээлжлэн асах гэрэлтүүлгийг СУРГУУЛИЙН БҮС пайзны дээр суурилуулах ба тэмдэг дээр харуулсан хугацаанд ажиллах боломжтой. 1-Р болон 2-Р ЖИШЭЭ-г үзнэ үү.

Сургууль орчмын бүсийн тэмдгийн гадна талд гэрэлтүүлэг суурилуулахыг хориглоно.

4.7.2.2 Гадна суурилуулах /WIG WAG/ удаан анивчих тэмдгийг зөвхөн анхааруулах тэмдгийн хамтаар суурилуулсан байх ёстой.

4.7.2.3 Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдэгүүд нь зөвхөн зам дээр дараах аюулгүйн тохиолдлын аль нэгэнд суурилуулагдана. Үүнд:

- a) тусгаарласан хотхон бүхий сургуулиудын сургуулийн бүсүүдэд өдрийн цагаар өглөөний 7 цагаас оройн 19:00 цагийн хооронд ажиллана;
- b) олон эгнээтэй замуудтай сургуулийн бүсд;
- c) эрсдлийн үнэлгээний дагуу ослын түүхтэй тохиолдлууд, машин болон явган зорчигчийн ачаалал, хурдны хязгаар, хурдны тохиромжтой байдал болон замын байдал шинж чанараас шалгаалан тэмдэг тэмдэглэгээ шаардлагатай ач тустай гэж үзвэл*;
- d) Сургуулийн бүсийн ажиллагааны цаг тухайн орон нутгийн сургуулийн бүсийн цагийн стандартаас зөрсөн тохиолдолд тус тус хэрэглэгднэ.

ТАЙЛБАР: *Зам тээврийн яам болон Замын цагдаагийн газар нь хөдөлгөөний эрсдэлийн үнэлгээний хэрэгслийг сургууль дээрх замын аюулгүй байдалд нэвтрүүлэхээр боловсруулсан байх ёстой. Энэхүү эрсдлийн үнэлгээний хэрэгсэл нь Засгийн газраас баталсан “Сургуулийн аюулгүйн хөтөлбөр”-ийн дагуу сургуулийн бүсэд суурилуулах тэмдгийн эрэмбийг тогтооход ашиглана.

4.7.2.4 Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдэгүүдийг дараах нөхцөлүүдэд ашиглахгүй:

- a) Сургуулийн бүсд хурдыг 20 км/цаг- аас хэтрүүлэхгүй байхын тулд хурд сааруулагчийн суурилуулсан тохиолдол эсвэл
- b) Сургуулийн бүсийг cul-de-sac орчинд бий болгосон 500 м-ээс хэтрэхгүйгээр оршин суугаа газарт ойр тохиолдолд.

Бүхэл өдрийн турш сургуулийн бүсийн баримтлах эхлэл болон төгсгөл цаг нь тухайн орон нутагт тавигдах шаардлагын дагуу байх ёстой ба эс бөгөөс үүнээс өөр дүрэм мөрдөгдөнө.

4.7.3 Сургуулийн бүсийн ойролцоох сайжруулсан /гэрэлтүүлэгтэй/ тэмдгийн шаардлагууд

4.7.3.1 Сургуулийн орчны сайжруулсан тэмдэгүүд нь энэ стандартын 2 дугаар зүйлд заасан замын тэмдэг, тэмдэглэгээний стандартын үзүүлэлт, шаардлагуудад нийцэж байх ёстой. Үүнд: Дараах тэмдэгүүд багтана.

- a) өнгө болон LED гэрэлтүүлэгтэй
- b) өндөрт гэрэлтүүлэгчтэй
- c) цагийн болон хяналтын хэрэгслүүдийн нарийвчлал
- d) цахилгааны стандартууд
- e) засварын шаардлагууд
- f) доголдлын бүртгэл болон бүртгэлийн протокол
- g) үйл ажиллагааны бүртгэл
- h) нөөц батарейн шаардлага
- i) дотоод цаг болон хуанлийн шаардлагууд
- j) удирдлагын доголдлын оношилгооны төхөөрөмж

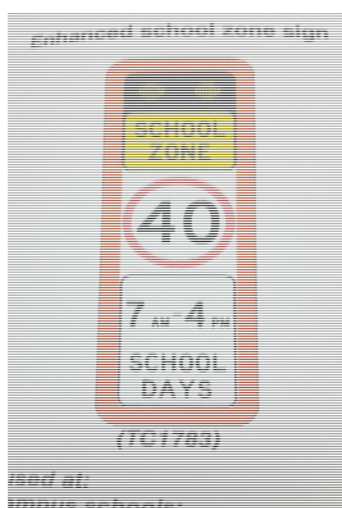
4.7.3.2 Сургуулийн орчны сайжруулсан тэмдэгүүд нь цахилгаан үүсгүүртэй, нарны зайн үүсгүүртэй болон батарейн үүсгүүртэй байж болно.

Цахилгаан үүсгүүртэй болон нарны зайн үүсгүүртэй байх тохиолдолд цахилгааны тасалдахаас сэргийлэн нөөц батарейтэй байх ёстой бөгөөд сургууль орчмын хурд хэмжигч сургууль орчимд бүтэн цагаар ажиллах боломжтой.

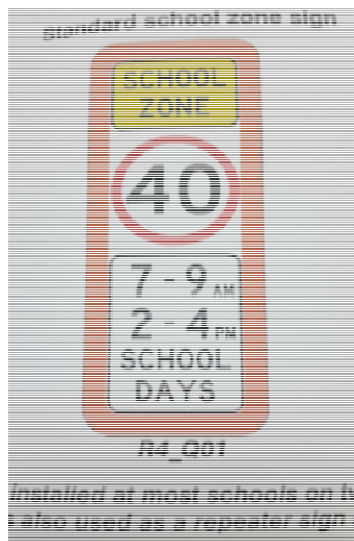
4.7.3.3 Сургуулийн орчны сайжруулсан тэмдэгүүдийн гэрэлтүүлгийг “А” хэмжээтэй тэмдэгүүдэд 100 мм диаметрт, “В” хэмжээний тэмдэгт 150 мм-ийн диаметрт “С” хэмжээтэй тэмдэгүүдэд 200 мм диаметрт байрлуулна.

ТАЙЛБАР: Сургуулийн орчны сайжруулсан тэмдэгүүдийн жишээг дараах байдлаар үзүүлэв.

1-Р ЖИШЭЭ: Австрали улсын Сургуулийн бүсийн сайжруулсан /гэрэлтүүлэгтэй/ тэмдэг.

2-Р ЖИШЭЭ: Австрали улсын Сургуулийн бүсийн стандарт тэмдэг

4.8 Сургуулийн бүсийн орчин эргэн тойронд хурд хэтрүүлэх

4.8.1 Сургууль орчмын бүсийн эргэн тойронд авто тээврийн хэрэгсэл нь хэдий хэмжээгээр хурд хэтрүүлнэ төдий хэмжээгээр явган зорчигчдын аюулын эрсдэлийг нэмэгдүүлж улмаар хурд хэтрүүлсэний улмаас зогсох боломж улам багасаж аюул учирах нөлөө улам бүр ихсэдэг.

Тохиромжит тэмдэгтүүд болон байгууламжуудыг суурилуулснаар сургууль орчмын бүсээр зорчих авто машинуудын хурдны хязгаарыг багасгахад баталгаа өгөх ёстой. Хэдий тийм боловч үргэлж бидний хүссэнээр байдаггүй.

4.8.2 Сургууль орчмын бүсэд хурдны хязгаарт тавигдах шаардлага бага байгаа ба дараах байдлаар арга хэмжээ авах нь зүйтэй.

- а) бүх тэмдэгтүүдийг шинэчлэх (дүрмийн болон анхааруулгын) шаардлага хангасан өнгөт тэмдэгүүд
- б) “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС”-ийн тэмдэгүүдийг дагалдах тэмдэг болгон суурилуулах.
- в) СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС гэсэн үгтэй хязгаарлалтуудыг хийх.
- д) замын эргэн тойрныг өнцөг шугам гарган өөрчлөх.
- е) үндсэн гудамжнуудын төв шугам болон төв шугамын тэмдэглэгээг авч хаях.

4.8.3 Хэрэв дээрх сургууль орчмын бүсийн хурдны хязгаарын дүрэм журмыг сайжруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээд үр дүнгүй байвал эрсдэлийн үнэлгээний аргыг хэрэглэж сургууль орчмын бүсэд сайжруулсан тэмдэглэгээнүүдийг суурилуулах шаардлагатай юу гэдгийг тодорхойлох ёстой.

5. Сургуулийн явган зорчигчийн байгууламж

5.1 Ерөнхий

Дараах хэсэгт сургуулийн ойролцоо явган зорчигчийн уулзвар гарцын голд хаалт хамгаалалт хэрэглэх тухай удирдамжаар хангана.

1-р хүснэгтэд янз бүрийн замын ангилалд тулгуурлан тусгайлсан уулзвар гарцын байгууламжийг сонгох үзүүлсэн болно.

**1-р хүснэгт- Замын ангилалд тулгуурлаж явган зорчигчдод зориулсан
байгууламжийг сонгох**

Байгууламж	Өндөр хурдны зам/ авто зам	Гол замын хотын/ (хөдөөгийн)	Орон нутгийн чанартай гол замын	Олон замын уулзвар зам	Орон нутгийн зам
Хаалт, замын хөдөлгөөний хэсэг, дунд тал	X	O	O	A	A
Явган хүний замын хашлагын өргөтгөл	X	$X/(O)^3$	O	A	A
Нарийхан зам, зам дээр гаргасан машины зогсоол	X	X	X	A	A
Явган зорчигчийн хашлага	X	O	O	O	X
Хурд хянах хэрэгсэл	X^2	X	X	O	A
Явган зорчигчийн уулзвар гарц (гарцын тэмдэглэгээ)	X	X	O	O	A
Хүүхдэд зориулсан гарц	X	X	X	O	A
Явган зорчигчийн замын хөдөлгөөний дохио	X	$A/(X)$	A	O	X
Түвшинг Тусгаарласан	A	O	O	X	X
<p>A - ихэнхдээ зохистой O - зүй ёсны горим байж магадгүй X - зохисгүй горим X (O) - хот сууринг төлөөлдөг</p> <p>ТАЙЛБАР: -Энэхүү хүснэгтэд дурдсан явган зорчигчид зориулсан хашлага нь уулзвар гарцын аюултай байрлалаас явган зорчигчдыг хамгаалахад зориулсан хашлага юм.</p>					

5.2 Хүүхдэд зориулсан гарц

5.2.1 Тодорхойлолт

ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ нь замын дараах хэсэгт байна. Үүнд:

- a) Зам дээр тэмдэглэсэн ЗОГС шугамтай газарт,
 - Хүүхдэд зориулсан гарцыг заах дарцаг
 - Хүүхдэд зориулсан гарцын тэмдэг, хоёр шар гэрэл
- b) Дараах байдлаар тэмдэглэсэн. Үүнд:
 - Замын хоёр талд босгосон улаан, цагаан хоёр шон
 - Зам хөндлөн бүрэн болон хэсэгчлэн, замын нэг талаас замын гадаргуу дээр үргэлжилсэн зэрэгцээ хоёр юм уу тасархай шугам

5.2.2 Байрлуулах /суурилуулах/

5.2.2.1 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг хичээлийн өдрүүдэд тусгай болон хязгаарлагдмал цагаар сургуулийн ойролцоо /200 метр дотор/ байгуулдаг.

“ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг байгуулах газраа хавтгай талбайд сонгоно. Олон тооны сурагчид зам хөндлөн гарах шаардлагатай үед аюулгүй байдлаа ханган хүлээх хэсэг газар хангалттай байх шаардлагатай.

5.2.2.2 “ЗОГС” тэмдэг гартаа барьсан тохиолдолд ид хөдөлгөөний цагаар (ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ дээр хаалт, хавтан байрлуулах үед) сургуулийн ойролцоох хүүхдэд зориулсан гарцыг удирдан зохицуулж болно.

“ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг дараах зам дээр байрлуулж болохгүй. Үүнд:

- a. хурдны хязгаар 50 км/ц-аас илүү гэж заасан газарт, юм уу эсвэл
- b. тээврийн хэрэгслийг жолоодож яваа хүний хувьд гарцан дээр явган хүний зам хүртэл үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал зайд, эсвэл
- c. нэг чиглэлд зорчих замын хөдөлгөөний эгнээгээр 2 ба түүнээс дээш олон эгнээ бүхий зам дээр

5.2.2.3 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг ийм гарцын нэг хэсэг болгон “ЗОГС” шугам байрлуулсанаар уулзвар дээр юм уу уулзварт ойрхон байрлуулж болохгүй ба энэ нь жолооч нарыг ийм уулзвар дээр цаг ямагт ЗОГСОХ-ыг шаардана.

5.2.2.4 Гарц хүртэл үзэгдэх орчныг сайжруулсанаар хүүхдүүд болон Сургуулийн Гарцын Зохицуулагчийн хувьд аюулгүй байдал дээшилж, хүүхдэд зориулсан гарцны ойролцоох явган хүний замын хашлагын өргөтгөлийг хаа боломжтой газарт байгуулах нь зүйтэй. Мөн түүнчлэн энэ нь явган хүний замын хашлагын хоорондох замын хөдөлгөөний зайг багасгаж, явган зорчигчийн хувьд зам дээр өнгөрөөх цаг хугацааг багасгана.

5.2.2.5 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр тээврийн хэрэгслийн зогсоол байх нь замын хөдөлгөөнд хандсан “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан тавьж хаана. “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр “ЗОГС” тэмдгийн хажууд хаалт, хавтан байрлуулна.

1-р хүснэгт нь хүүхдэд зориулсан гарцын ойролцоох тэмдэг, шугамын тэмдэглэгээ, машины зогсоол зэрэгт тавигдах шаардлагыг харуулсан болно.

5.2.3 Байрлуулах удирдамж, зааварчилгаа

5.2.3.1 Сургуулийн ойролцоо хүүхдэд зориулсан гарцыг Замын хөдөлгөөнийг зохицуулах газар, Замын аюулгүй байдлын зөвлөх эрсдлийн үнэлгээ (Сургуулийн Гарцын Зохицуулагчийн Эрсдэлийн Үнэлгээний Тайланг ашиглан) хийдэг, Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч хэрэггүй болохыг тогтоосон юм уу эсвэл зөвхөн ахлах сургуулийн хүүхдүүд гардаг Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч ажиллах шаардлагагүй газраас бусад буюу дараах газарт зөвшөөрнө. Үүнд:

- a) зам хөндлөн гарах хүүхдийн тоо
- b) сургуулиас 200 метрийн дотор байрлах гарц
- c) энд дараах зүйл хамаарна. Үүнд:
-сургуулийн хүүхдүүд сургуульдаа ирэх, буцах замдаа зам хөндлөн гарч, явах үед “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан тавих.

–“ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан болон гарт барьдаг “ЗОГС” тэмдэг тавих үед зам хөндлөн гарах ердийн үед Сургуулийн Гарцын Зохицуулагчийг ажиллуулах. (4.4 хэсгийг үзнэ үү)

“ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан байрлуулсан үед Сургуулийн Гарцын Зохицуулагчийг ийм төрлийн гарц дээр ажиллахыг шаарддаг. Энэ нь дээрх (b)-д заасан “ЗОГС” гарт барьдаг тэмдгийг хэрэглэх зайлшгүй шаардлагатай байдаг.

ТАЙЛБАР: ЗЦГ-аас гаргасан маягтыг ашиглан хүүхдэд зориулсан гарцын ойролцоох эрсдлийг үнэлэх арга хэрэгслийг боловсруулсан байна. Эрсдэл өндөр байгаа газарт Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч бэлтгэж өгөх ба эрсдэл багатай газарт Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч ажиллах шаардлагагүй. Эрсдэл дунд зэрэг байгаа газарт Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч ажиллуулбал эрсдлийн түвшинг тогтооно.

5.3 Сургуулийн ойролцоо явган зорчигчийн гарцтай давхцуулан “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг байгуулах. (ГАРЦЫН АЛАГ ТЭМДЭГЛЭГЭЭ)

5.3.1 Сургуулийн бүсийн хөдөлгөөний цагаас бусад үед явган зорчигчид зориулан сургуулийн бүс дотор явган зорчигчийн гарц байгуулж болно.

Сургуулийн бүсийн ид хөдөлгөөний цагаас бусад үед явган зорчигч нилээн ихтэй байдаг бол энэхүү байгууламжийг ердийн байдлаар байрлуулна.

5.3.2 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” нь явган зорчигчийн гарцаас илүүтээ аюулгүй байдлыг өндөр түвшинд хангасан байх шаардлагатай. Сургуулийн ойролцоо явган зорчигчийн гарц байгуулахдаа “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ”-ыг байгуулах ба “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан болон гарт барьдаг “ЗОГС” тэмдэг тавих үед ердийн үед зам хөндлөн гарахдаа Сургуулийн Гарцын Зохицуулагчийг ажиллуулах арга хэмжээг заавал авна.

5.3.3 Энэ стандартын 2-р хүснэгтэд сургуулийн ойролцоо хүүхдэд зориулсан гарц болон явган зорчигчийн гарц давхацсаныг заах тэмдэг, тэмдэглэгээ зэргийг багтаасан болно.

5.4 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг байрлуулах

5.4.1 Хүүхдүүд гарцаар гарах үед “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан заавал байрлуулна. Сурагчид гарцаар гарах боломжгүй үед хаалт, хавтанг байрлуулбал тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүн эдгээрийг үл ойшооно. Энэ нь бусад гарцын орчим хүүхдэд учрах эрсдлийг нэмэгдүүлж болно.

5.4.2 Зөвхөн дараах шаардлагад нийцүүлэн “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг байрлуулна. Үүнд:

а) Сургуулийн орчмын бүсэд сургуулийн бүсийн ид хөдөлгөөний үеэр “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтан заавал байрлуулна. Онцгой нөхцөлд сургуулийн арга хэмжээний үеэр хөдөлгөөний цагаас өөр цагт зам хөндлөн гарах болвол “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг байрлуулж болно.

б) Сургуулийн бүс биш бол орон нутгийн засаг захиргааны харьяаллын хүрээнд зөвхөн сургуулийн бүсийн ид хөдөлгөөний үеэр хичээлийн өдрүүдэд ерөнхийдөө ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ дээр хаалт, хавтанг байрлуулж болно.

с) Сургуулийн бүсийн ид хөдөлгөөний үеэр “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг сургуулийн хотхоны ойролцоо өдрийн турш байрлуулах ёстой.

5.4.3 “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг хичээлийн цагаас бусад цагт байрлуулахгүй. Хэрэв хүүхдүүд сургуулийн хичээлээс гадуурх бусад ажлаар зам хөндлөн гарах хэрэгтэй болвол зөвхөн хүүхдүүд гарцаар гарах үеэр “ХҮҮХДЭД ЗОРИУЛСАН ГАРЦ” дээр хаалт, хавтанг байрлуулах ёстой.

Сургуулийн бүсийн хичээлийн бус цагаар хүүхдэд зориулсан гарц руу дөхөж ирэх үеийн хурд өндөр байвал, хүүхдүүд жагсан насанд хүрсэн хүнээр зам гаргуулна.

5.5 Сургуулийн ойролцоох явган зорчигчийн гарц (гарцын “АЛАГ-ТАХЬ” тэмдэглэгээ)

5.5.1 Явган зорчигчийн гарцыг хичээлийн болон хичээлийн бус цагаас бусад үед сургуулийн хүүхдүүдээс илүүтээ явган зорчигчид зорчдог сургуулийн ойролцоо байрлуулж болно. Замын хөдөлгөөний дүрэм, стандартад нийцүүлэн явган зорчигчид зориулсан гарцыг байгуулна.

5.6 Сургуулийн ойролцоох (дунд хэсгийн) явган зорчигчийн замын хөдөлгөөний тэмдэг дохио

5.6.1 Замын хөдөлгөөний дүрэм, стандартад явган зорчигчийн замын хөдөлгөөний тэмдэг, дохиог байрлуулах зарчмыг тоймлон дүрсэлсэн байгаа. Шугамын тэмдэг, тэмдэглэгээг “MNS 4596 : 2014 Замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм хөдөлгөөний зохион байгуулалтын техник хэрэгсэл хэрэглэх дүрэм”, MNS 4597: 2014 “Замын тэмдэг. Техникийн ерөнхий шаардлага” стандартуудаас үзнэ үү.

Жишээлбэл, онцгой нөхцөлд, явган зорчигчийн замын хөдөлгөөний дохио тэмдэгт нийцүүлэн гарцыг өөрчлөн сайжруулж, дохио бүхий гарцаар хүүхдүүд зорчих үед удирдан зохицуулдаг. Энэ нь ерөнхийдөө шилжилтийн арга хэмжээ юм. “ЗОГС” тэмдэгийг замын дохио тэмдэг болгон хэрэглэхгүй.

5.6.2 Дохио, тэмдэг бүхий гарц дээр аюулгүй байдлыг сайжруулах бусад арга хэмжээг дараах байдлаар хийж болно. Үүнд:

- a) Гарцын өргөнийг нэмэгдүүлэх. Өргөн нь хамгийн багадаа 2,4 м байхад, сургуулийн ойролцоох гарцын өргөн 3,5 м байна.
- b) Зам хөндлөн гарахад туулах замыг багасгахын тулд явган хүний замын хашлагыг өргөтгөл хийх.

5.7 Уулзварын дэргэдэх замын хөдөлгөөний тэмдэг дохио

5.7.1 Байрлуулах

Явган зорчигчид зориулсан замын хөдөлгөөний тэмдэг, дохиог дараах байдлаар уулзвар гарц дээр байрлуулна. Үүнд:

- a. Явган зорчигчийн эрхэд үндэслэн уулзварын шинэ тэмдэг, дохиог байрлуулах
- b. Одоо байгаа тэмдэг, дохио бүхий гарцын дэргэд явган хүний гарцыг байгуулах

5.7.2 Уулзварын тэмдэг, дохионы талаар удирдамж, зааварчилгаа

Уулзварын дэргэдэх замын тэмдэг, дохиог замын хөдөлгөөний дүрэм болон замын тэмдэг, тэмдэглэгээний стандартын дагуу гүйцэтгэнэ.

5.8 Метро, газар доогуурх нүхэн гарц, гүүр

5.8.1 Метро, газар доогуурх нүхэн гарц, гүүрийг байгуулах удирдамж зааврын хувьд Замын хөдөлгөөний дүрэм болон Замын тэмдэг, тэмдэглэгээний стандартыг үндэслэл болгоно мөрдөнө.

5.9 Явган зорчигчийн зогсох шар шугам

5.9.1 Сургуулийн хүүхдүүд явган зорчигчид зориулсан шар шугамыг зам гарахын өмнө хүлээж зогсоход ашигладаг. Энэ арга нь зам гарахаар зам дээр хүлээхэд тохиромжтой байрлал юм.

5.9.2 Явган хүний зам дээр 100 мм-ийн өргөнтэй шугамыг будаж, хүүхдүүдэд зориулсан гарцын дэргэд 0,5 метрт байна гэж заасан. Энэхүү шугам нь “ШАР” байх бөгөөд зам хөндлөн гарахаар хүлээх зуураа замын хөдөлгөөний эгнээний захад ойрхон зогсож байхад сургуулийн ойролцоо гарцыг “ШАР ШУГАМ” ашиглан өргөтгөхийг зөвлөдөг.

5.9.3 Гарцыг өргөтгөх “ШАР ШУГАМ” байгаа газарт хүүхдүүдийг шар шугаман дээр зогсож хүлээхгүй байж болох тул хүлээж зогсох шар шугамыг байгуулна.

5.10 Орох/гарах цэг

5.10.1 Сургууль руу орох, гарах цэгийн байршил нь хүссэн газар уруугаа явган зорчигч, тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүн, тээврийн хэрэгслийг чиглүүлэхэд маш чухал юм. Сургуулийн хашааны дотор талд хүүхдүүд эцэг эх, асран хамгаалагчаа хүлээхээр хаалга байрлуулна. Энэ нь замын ойролцоо болон зам дээр тоглож байгаа хүүхдүүдийн аюулгүй байдлыг хангахад тус дөхөм үзүүлдэг.

5.10.2 Цаашид сургуулийн гадаа явган хүний хашааны хувьд хаалгыг боломжийн газарт шилжүүлэн байршуулна. Автобусны зогсоол, авто машины зогсоол, дугуйны болон явган хүний зам зэрэг сургуулийн дотор талаас гадагш чиглэсэн замыг бусад байгууламжийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх болон зөрчил гарахаас урьдчилан сэргийлэх үүднээс байгуулдаг. Үүнд:

а) хүүхдүүд бусад байгууламжийг нэвтрэхдээ ОРОХ/ГАРАХ гол хаалгаар нэвтрэхгүй байх;

б) хаалгыг гарц уруу хүүхдүүдийг чиглүүлэх газруудад байршуулдаг;

с) дугуйны зогсоол, нэвтрэх хаалга зэргийг дугуй унасан хүүхдүүдийг дугуйн замаар аюулгүй нэвтрүүлэх газарт байршуулдаг.

ТАЙЛБАР: Сургуулийн ойролцоох Замын хөдөлгөөн аюулгүй байдал, Дэд бүтцийн төлөвлөлт-өөс ОРОХ/ГАРАХ цэгийн байршлын талаарх нэмэлт мэдээллийг гаргаж болно.

5.11 Явган зорчигчийн гарцын дэд бүтцэд нөлөөлөх хөгжлийн нөлөө

5.11.1 Сургуулийн ойролцоох гарцын байгууламж нь тухайн байгууламжийг барих үеийн давамгайлж байсан замын хөдөлгөөний болон замын шинж чанарт тулгуурладаг. Цаг хугацаа өнгөрөхөд замын хөдөлгөөний болон замын онцлог шинж чанар өөрчлөгддөг бөгөөд хэрэв тухайн байгууламж зохих ёсоор хэвээр байвал дахин үнэлгээ өгөх хэрэгтэй юм.

5.11.2 Сургуулийн доторх хөгжлөөс шалтгаалан замын хөдөлгөөний болон замын онцлог шинж өөрчлөгдөх үед замын газар сургуулийн ойролцоо тохирох дэд бүтцийг байгуулах зардалд хувь нэмрээ оруулахаар нөхцөл байдлыг тооцоолно.

ТАЙЛБАР: Орон нутгийн засаг захиргаа одоо байгаа сургуулийн ойролцоох гарцын байгууламжийг барих, сайжруулах зорилгоор орон нутгийн санхүүжилтаар байгуулах боломжтой юм.

6 Сургуулийн авто зогсоолын байгууламж

6.1 Ерөнхий боловсролын болон тусгай сургуулийн хүүхдүүд сургуульдаа ирж очихдоо хувийн тээврийн хэрэгсэл, автобусаар зорчдог. Явган зорчигч болон тээврийн хэрэгслийн хоёрын хоорондох зөрчлийн улмаас аливаа нэг асуудал үүсэхгүй байхаар хангалттай хүрээцээтэй автомашины зогсоол талбай болон байгууламжийг байгуулах нь чухал.

6.2 Автомашин, автобусны зогсоол нь гудамжинд болон гудамжинд биш байж болно. Гудамжинд биш далд байрлах ийм байгууламжийг ялангуяа замын хөдөлгөөний нягтрал ихтэй зам дээр байрладаг сургуулиудын хувьд боломжтой бол илүүд үздэг. Энэ тохиолдолд автобус, машины зогсоолыг боломжтой бол тусгаарладаг.

6.3 *Сургуулийн* ойролцоох авто зогсоолын байгуулах талаарх мэдээллийг MNS 5342 : 2007, “Автозогсоол. Ангилал ба ерөнхий шаардлага” стандартаас үзнэ үү.

7 Сургуулийн дугуйн зогсоолын байгууламж

7.1 Дугуй нь сургуульд ирж, буцах тээврийн хэрэгслийн нийтлэг хэлбэр бөгөөд дугуй унасан хүүхдэд зориулсан сургууль орчмын бүсэд аюулгүй нэвтрэх талаар хангалттай арга хэмжээ авах нь чухал. *Сургуулийн* орчмын бүсийн *дугуйны зогсоол нь* MNS 5683 : 2006, “Дугуйтай зорчигчийн зам. Техникийн шаардлага” болон MNS 5342 : 2007, “Автозогсоол. Ангилал ба ерөнхий шаардлага” стандартын үзүүлэлт, шаардлагыг хангасан байна.

8 Сургуулийн анхааруулах тэмдэг, байгууламж

8.1 Анхааруулах тэмдэг

Сургууль орчмын бүсэд хэрэглэх анхааруулах тэмдэг нь MNS 4596 : 2014 “Замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм хөдөлгөөний зохион байгуулалтын техник хэрэгсэл хэрэглэх дүрэм”, MNS 4597: 2014 “Замын тэмдэг. Техникийн ерөнхий шаардлага” стандартын шаардлагыг бүрэн хангасан байна.

8.1.1 Ерөнхий

Анхааруулах тэмдгийг сургуулийн ойролцоо зам дээр гарцаар хүүхдүүд явж байгааг тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүмүүст анхааруулга өгөхөд хэрэглэнэ.

- a) ХҮҮХДҮҮД (1.19)
- b) ЯВГАН ЗОРЧИГЧ (1.18)
- c) УНАДАГ ДУГУЙ (1.20)

Эдгээр тэмдгийг дараах нэмэлт тэмдэгүүдийн нэгтэй хамтад нь хэрэглэж болно. Үүнд:

- a) СУРГУУЛЬ
- b) ХАРААГҮЙ ХҮМҮҮС
- c) СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ НАСНЫХАН
- d) ХӨГЖЛИЙН БЭРХШЭЭЛТЭЙ ХҮМҮҮС
- e) ГАРЦ

8.1.2 Байрлуулах зааварчилгаа

8.1.2.1 Анхааруулах тэмдгийг Замын хөдөлгөөний дүрэм болон MNS 4596 : 2014 “Замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм хөдөлгөөний зохион байгуулалтын техник хэрэгсэл хэрэглэх дүрэм” стандартад нийцүүлэн байрлуулна. 2 ба 3-р хүснэгт нь сургуулийн ойролцоо байвал зохих анхааруулах тэмдгийг сонгоход тус дөхөм болно.

2-р хүснэгт – Гарцын байгууламж ойртоход ашиглах анхааруулах тэмдэг

Гарцын байгууламж	Анхааруулах тэмдэг
Явган зорчигчид зориулсан гарц /АПАГ-ТАХЬ/	СУРГУУЛИЙН нэмэлт самбартай хамт Явган Зорчигчийн гарцын тэмдэг (1.18)
Хүүхдийн гарц	Гарц байгаа гэсэн нэмэлт самбартай хамт Хүүхдийн тэмдэг (1.19)
Явган зорчигчийн хөдөлгөөнийг зөвшөөрсөн дохио, тэмдэг	Зөвшөөрөгдсөн тэмдэгийг хэрэглэнэ.

8.1.2.2 Гарцын байгууламж ойртоход анхааруулах тэмдгийг ерөнхийдөө зөвхөн дараах тохиолдолд хэрэглэнэ. Үүнд:

- a) зам хөндлөн гарч байгаа хүүхдүүдийн тоо (эсвэл хүүхдүүд, насанд хүрэгсэд аль алины) гэхдээ эдгээр тоо явган зорчигчийн тусгайлсан байгууламж хэрэгтэйг нотлох хангалттай үндэслэл биш юм; эсвэл
- b) шөнийн цагаар явган зорчигч ашиглах шаардлагатай; эсвэл
- c) явган зорчигч зорчих эсэх нь тодорхойгүй үед; эсвэл
- d) нийт замын уртын турш үргэлжлэх явган зорчигчийн хэрэгцээ

3-р хүснэгт – Янз бүрийн нөхцөлтэй талбайн анхааруулах тэмдэг

Талбайн нөхцөл	Анхааруулах тэмдэг
Өдрийн турш зорчих явган зорчигчийн бодьтой тоо, сургуулийг оролцуулахгүйгээр	Явган зорчигчийн тэмдэг (1.18)
Явган зорчигчийн гарцын байгууламжгүй сургуулийн ойролцоо	СУРГУУЛЬ гэсэн нэмэлт самбартай хамт Хүүхдийн тэмдэг (1.19)

8.1.2.3 Анхааруулах тэмдгийг урвуугаар ашиглахаас зайлсхийх нь чухал. Зөвшөөрсөн үед тэмдгийг байрлуулна. Сургуулиуд тээврийн хэрэгслийн хурдыг бууруулах, аюулгүй байдлыг сайжруулах үүднээс нэмэлт тэмдэг тавихыг байнга шаарддаг. Хэдий тийм боловч, энэ нь тийм ч гарцаагүй шалтгаан биш. Зохисгүй хэрэглэсэн юм уу шаардлагагүй анхааруулах тэмдэг нь ач холбогдлыг бууруулж,

тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүн тэмдгийг үл тооход хүргэж болно. Тэмдгээр дүүргэхээс зайлсхийх ёстой байдаг.

8.2 Явган хүний замын тэмдэглэгээ

8.2.1 Явган хүний замын тэмдэг, эхлэл төгсгөл заасан хязгаарын тэмдгийг сургуулийн ойролцоох замын байгууламжийг онцлон тэмдэглэхэд ашигладаг. Явган зорчигчийн гарцын байгууламжтай хамт явган хүний замын бүх тэмдэг тэмдэглэгээ нь цагаан болон ойлттой байна.

8.2.2 Явган хүний замын тэмдэг(4.5)

8.2.2.1 Явган хүний замын тэмдэглэгээ нь жолооч сургуулийн бүсийн талаар замын хөдөлгөөний төрөл, хэмжээ, замын эгнээгээр нь бага мэдэж болох газарт явган хүний замын тэмдгийг сургуулийн бүсийн тэмдэгтэй хамтад нь хэрэглэнэ.

8.2.2.2 Жолооч замын хөндлөн босоо эгнээ, замын хөдөлгөөний нягт зэргийг ялангуяа орнил цагуудад сургуулийн хүүхдүүд замын хөдөлгөөнд хир их оролцдог болохыг мэдэх боломж багатай газар сургуулийн ойролцоох явган зорчигчийн байгууламжийг урьдчилан сануулах явган хүний замын тэмдгийг хэрэглэхийг хязгаарладаг.

8.2.2.3 Сургуулийн ойролцоох гарцын дэргэдэх явган хүний зам дээр дараах үгэн тэмдэглэгээ байдаг. Үүнд:

- a) СУРГУУЛИЙН БҮС
- b) ХЭСЭГ Х
- c) СУРГУУЛЬ Х
- d) СУРГУУЛЬ

8.2.2.4 Сургуулийн бүсэд “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС”-ийн тэмдэгтэй хамт явган хүний замын тэмдэглэгээг хэрэглэхийг зөвшөөрдөг. Хурдны хязгаарыг заасан явган хүний замын тэмдэглэгээ юм уу ид хөдөлгөөний үеийн сургуулийн бүсийн хурдны хязгаарын тэмдэглэгээтэй хэрэглэхийг зөвшөөрдөггүй. Сургуулийн бүсийн явган хүний замын тэмдэглэгээг орон нутгийн засаг захиргааны санал болгосноор эхлэл төгсгөлийг заасан хязгаарын тэмдэгтэй хамт хэрэглэж болно.

Дараах 4-р хүснэгтэд сургуулийн ойролцоох явган хүний замын тэмдэглэгээг хэрэглэх тухай удирдамж зааварчилгааг багтаасан болно.

4-р хүснэгт – Явган хүний замын тэмдэглэгээ

Тэмдэг	Хамт оруулах
Сургуулийн бүсийн тэмдэг (5.25, 5.26)	СУРГУУЛИЙН БҮС
СУРГУУЛИЙН нэмэлт самбартай хамт Явган Зорчигчийн гарц ойртож байна гэсэн тэмдэг (1.18)	Ойртож байна гэсэн тэмдэглэгээтэй, тэмдэглэгээгүй ХЭСЭГ Х
ГАРЦ ОЙРТОЖ БАЙНА гэсэн (1.18) нэмэлт самбартай хамт Хүүхэд гэсэн тэмдэг (1.19)	Ойртож байна гэсэн тэмдэглэгээтэй, тэмдэглэгээгүй СУРГУУЛЬ Х
СУРГУУЛЬ гэсэн нэмэлт самбартай хамт Хүүхэд гэсэн тэмдэг (1.19) эсвэл	СУРГУУЛЬ

8.3 Анхааруулах тэмдэг дээрх анивчдаг гэрэл (WIG WAGS)

8.3.1 Ерөнхий

Замын хөдөлгөөний дүрэм болон “MNS 4596: 2007 Замын тэмдэг, тэмдэглэл, гэрлэн дохио, хашилт, чиглүүлэх хэрэгслүүдийг хэрэглэх дүрэм”, “MNS ASTM D 4956:2005 Замын тэмдгийн гэрэл ойлгогч. Техникийн ерөнхий шаардлага”, “MNS 4980 : 2014, Замын гэрэл дохио ба үндсэн үзүүлэлтүүд” стандартуудын үзүүлэлт, шаардлагад нийцүүлэн анхааруулах тэмдэг дээрх бичиг нь аюулын дохио болохгүй бөгөөд энд аюулыг тооцон зогсох хангалттай зай бага байх үед анхааруулах тэмдгийн дээр хоёр анивчдаг гэрэл байрлуулж хэрэглэхийг зөвлөж байна.

ТАЙЛБАР: Австрали болон АНУ-ын “Сургуулийн бүс” стандартад Анхааруулах тэмдэг дээр анивчдаг гэрэл хэрэглэдэг уламжлалтай байна.

Сургууль орчмын бүсийн ойролцоо явуулсан судалгаагаар энэ төрлийн анивчдаг гэрэл нь сургуулийн бүс дэх хурдны зохицуулалтыг үр дүнтэй болгодогийг харуулж байв. Хэдий тийм боловч эдгээр судалгаанаас ийм анивчдаг гэрлийг эрсдэл багатай газарт ихээр хэрэглэх нь эрсдэл өндөртэй зам дээр хэрэглэсэн ийм хэрэгслийн үр дүнг бууруулна гэсэн дүгнэлт гаргасан.

ТАЙЛБАР: Австрали болон АНУ-ын “Сургуулийн бүс” стандартын боловсруулахад хийсэн судалгааны ажлаар үр дүн нь батлагдсан байна.

Иймд анхааруулах тэмдгийн дээр байрлуулсан анивчдаг гэрлийг (WIG WAGS) зөвхөн дараах удирдамж, зааварчилгааны дагуу сургуулийн ойролцоо хэрэглэнэ. Сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдэг дээр байрлуулсан анивчдаг жижиг гэрлийг хэрэглээний талаар **4.7.2** хэсэгт тусгасан болно.

8.3.2 Байрлуулах зааварчилгаа

Анивчдаг гэрлийг (WIG WAGS) зөвхөн дараах газруудад анхааруулах тэмдгийн дээр хэрэглэнэ. Үүнд:

- a) хүүхдийн юм уу явган зорчигчийн гарцтай газарт,
- b) гарц хүртэл жолооны харах боломжтой зай зогсоох зайнаас бага үед,
- c) сургуулийн бүсийн сайжруулсан тэмдгийг байрлуулаагүй үед,
- d) зөвхөн Сургуулийн Гарцын Зохицуулагч ажиллах үеэр анивчдаг гэрэл хэрэглэх, эсвэл Гарцын Зохицуулагч байхгүй бол хичээлийн өдрүүдэд хүүхдүүд гарцаар гарах үед хэрэглэнэ.

Зогсох зайг тооцохдоо 85 %-ийн үзүүлэлттэй хурдаар тооцно. Хурдны хязгаарт нийцүүлэн техникийн үзүүлэлтээ авч үзнэ. Үүнд дараах байдал хамаарах боловч үүгээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- a) орон нутгийн гудамжин дахь төвийн шугамын тэмдэглэгээг шилжүүлэх;
- b) замын хөдөлгөөний эгнээг нарийсгах;
- c) сургуулийн бүсийн нэмэлт тэмдгийг байрлуулах;
- d) сургуулийн бүс эхлэхэд эхлэлийг заасан тэмдэг байрлуулах;
- e) төв замын хөдөлгөөнийг зохицуулах тэмдгийг байрлуулах.

8.4 Эхлэл, төгсгөл заасан тэмдэг

8.4.1 Ерөнхий

Эхлэл, төгсгөлийг заасан тэмдгийг хурдаа орчноос хамааруулан өөрчлөхөд зориулж сургуулийн бүс эхлэхэд байрлуулна. Сургуулийн бүс байхгүй үед ийм тэмдгийг сургуулийн хил хязгаарыг тодорхойлоход хэрэглэж болно.

8.4.2 Байрлуулах зааварчилгаа

Орон нутгийн замын хөдөлгөөнийг зохицуулах бүсийн заагт эхлэл, төгсгөл заасан тэмдгийг сургуулийн бүс эхэлж, төгсөж байгааг тодорхойлж хэрэглэж болно.

Эхлэл, төгсгөлийг заасан тэмдгийн зорилго нь сургуулийн бүс руу нэвтэрч байгаа замын хөдөлгөөнд оролцогчдод жолоодох байдлаа хянаж, хурдаа буруулах ёстойг анхааруулахад оршино.

Сургууль орчмын бүсийн эхлэл, төгсгөлийг заасан тэмдэг нь жолооч хурдаа сааруулах шаардлагатай эсэхээ тодорхойлоход төвөгтэй сургуулийн бүсэд, Жишээлбэл, задгай өргөн зам дээр, замын хажууд байрлах сургуулийн хувьд илүү ач холбогдолтой байдаг.

Сургууль орчмын бүсэд эдгээр тэмдгийг хэрэглэхдээ сургуулийн бүсийн тэмдгийн хажууд байрлуулна. Сургууль орчмын бүс байхгүй сургуулийн ойролцоо хэрэглэхдээ Явган Зорчигчийн Гарц ойртож байна (1.18) юм уу Хүүхэд (1.19) гэсэн анхааруулах тэмдэгтэй хамт хэрэглэнэ.

Сургууль орчмын бүсэд хэрэглэхдээ эхлэл, төгсгөлийг заасан тэмдэгт “СУРГУУЛЬ ОРЧМЫН БҮС” гэсэн үг оруулна. Сургууль орчмын бүс байхгүй сургуулийн ойролцоо эдгээр тэмдгийг хэрэглэхдээ СУРГУУЛЬ гэсэн үг оруулна.

8.5 Өнгөний нэгдсэн тогтолцоо

8.5.1 Ерөнхий зүйл

Хэрэв тээврийн хэрэгсэл жолоодож буй хүнд сургууль орчмын бүс ойртож байгааг мэдэгдвэл сургуулийн эргэн тойрны замын аюулгүй байдал сайжирдаг. Тээврийн хэрэгсэл жолоодож яваа хүнд сургууль байгааг мэдэгдэж анхаарлыг хандуулахад өнгөний нэгдсэн системийг сургуулийн ойролцоох анхааруулах тэмдэгт хэрэглэнэ. Тогтсон өнгийг “MNS 4980 : 2014, Замын гэрэл дохио ба үндсэн үзүүлэлтүүд” стандартад заасан дараах тэмдэгүүдэд хэрэглэнэ. Үүнд:

- a) Хүүхэд (1.19)
- b) Явган зорчигчийн гарц ойртож байна тэмдэг (4.5, 5.19a, 5.19b)
- c) Явган Зорчигчийн Гарц (1.18).

9 Хурд сааруулагч

9.1 Хурд сааруулагчийг MNS 5968 : 2009, “Хурд сааруулагч. Техникийн ерөнхий шаардлага. Хэрэглэх дүрэм” стандартад заасны дагуу сонгож хэрэглэнэ.

10 Хяналтын аргууд

10.1 Сургуулийн орчмын бүсэд хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хянах, мэдээлэх хяналтын камерыг 4-н талд байрлуулсан байна.

10.2 Камер нь сургуулийн сурагчдын хөдөлгөөнт оролцох дүрсийг тод харагдуулахаар сургуулийн орчмын бүсэд бичлэгийг он, сар, өдөр, цаг, минуттай нь бичлэгийг хийсэн байна.

10.3 Сургуулийн орчмын бүсэд хийсэн бичлэгийг баримтжуулан, архивлан, тодорхой заасан хугацаанд үрэгдүүлж, гэмтээхгүйгээр хадгалсан байна.

ТӨГСӨВ.

А.хавсралт (норматив)

Сургуулийн бүсийн зам, гудамж ба бусад суурин газрын автозамын ашиглалтын байдалд тавих шаардлагууд

А.1 Зорчих хэсгийн гадаргууд тавих шаардлага

А.1.1 Зорчих хэсгийн гадаргууд замын хөдөлгөөний дүрмээр тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний зөвшөөрсөн хурдаар явах боломжтой, замын хотгор, гүдгэр гэмтэл, суумтгай байдал байхгүй бөгөөд А.1-р хүснэгтэд заасан шаардлагыг хангасан байна.

А.1-р хүснэгт - Гадаргуугийн хамгийн их байж болох гэмтэл, түүнчлэн тэдгээрийг арилгах хугацаа

Гудамж ба замын тээвэр ашиглалтын үзүүлэлт бүлэг	1000 м ² гадаргууд гэмтэл, м ² ихгүй	Гэмтлийг арилгах хугацаа, хоног, ихгүй
Сургууль орчмын бүсийн зам ба гудамж	0,3(1,5)	2
	1,5(3,5)	5
	2,5(7.0)	7
ТАЙЛБАР: -Хаалтан доторх утга нь хаврын улиралд зориулсан гэмтэл арилгах хугацааг заасан		

А.1.2 Суумтгай байдал, замын хонхорын хамгийн их хэмжээ нь:

уртад-15 см,
өргөнд -60 см,
гүнд -5 см-ээс хэтрэх ёсгүй.

А.1.3 Зорчих хэсгийн гадаргуугийн тэгш байдал А.2-р хүснэгтэд заасан шаардлагыг хангасан байна.

А.1.4 Гадаргуугийн барьцалдах илтгэлцүүр нь замын хөдөлгөөний дүрмээр зөвшөөрөгдсөн хөдөлгөөний аюулгүйн нөхцөлийг хангасан байх ёстой бөгөөд түүний өөрчлөлт хамгаалах төхөөрөмжийн зурагтай дугуй* - 0,4 ба хамгаалах төхөөрөмжийн зураггүй дугуй – 0,3-аас багагүй байна.

А.2-р хүснэгт - Зорчих хэсгийн гадаргуугийн тэгш байдал

Гудамж, замын тээвэр ашиглалтын үзүүлэлт	Тэгш гадаргуугийн байдал	
	тэгш байдлын үзүүлэлт, см/км, ихгүй	3 метрийн шугаман доорх люменийн тоо, %, ихгүй
Сургуулийн бүс орчмын зам ба гудамж	660	7
	860	9
	1200	14

А.1.5 Ажлын төрлөөс хамаарах гадаргуугийн барьцалдах чанарыг бууруулах шалтгааныг арилгахад шаардлагатай хугацааг А.3-р хүснэгтэд заасан утгаас хэтрүүлж болохгүй эдгээр шалтгааныг илрүүлсэн мөчөөс тогтооно.

А.3-р хүснэгт - Гадаргуугийн барьцалдах чанарыг бууруулах шалтгааныг арилгахад шаардлагатай хугацаа

Гадаргуугийн зуурах чанарыг ихэсгэх ажил	Ажил гүйцэтгэхэд шаардлагатай хугацаа, хоног, ихгүй
Битум лав гадаргуугийн хальтиргааг арилгах	1
Бохирдсон гадаргууг цэвэрлэх	2
Гадаргуугийн барзгар гадаргууг ихэсгэх	5

А.1.6 Тээвэр ашиглалтын үзүүлэлтийг тооцсон автозам, түүнчлэн хотын зам, гудамж болон бусад суурин газруудын цас цэвэрлэгээний төгсгөл ба өвлийн хальтиргааг арилгах хугацааг А.4-р хүснэгтэд үзүүлсэн болно.

А.4-р хүснэгт - Цас цэвэрлэгээний төгсгөл ба өвлийн хальтиргааг арилгах хугацааг

Гудамж, замын тээвэр ашиглалтын үзүүлэлт	Цас цэвэрлэгээний төгсгөл ба өвлийн хальтиргааг арилгах хугацаа, цаг
Сургуулийн бүс орчмын зам ба гудамж	1-ээс 2
ТАЙЛБАР- өвлийн хальтиргаа арилгах хугацааг түүнийг илрүүлсэн мөчөөс бүрэн арилгах хүртэл, харин цас цэвэрлэгээний төгсгөл –цас оролт дуусах мөчөөс ажил дуусгах мөч хүртэл тооцоно.	

А.1.7 Сургууль орчмын бүсийн гудамж, зам дээр зорчих хэсгээс тусгаарлах зурвас хүртэл цэвэрлэх ба 2 м-ээс 2,5 м зайтай цасан далан хэлбэртэй болгоно. Сургууль, цэцэрлэг орчмын зорчих хэсгийг цэвэрлэсний дараа тээврийн хэрэгслийн зогсоол буудалд зориулсан талбай, явган хүний зам, нийтийн тээврийн хэрэгслийн зогсоолыг цэвэрлэнэ.

А.1.8 Цасан далан хэлбэртэй болгоход дараах зүйлийг хориглоно. Үүнд:

-бүх зам, гудамжны нэг түвшиний огтлолцол дээр ба үзэгдэлтийн гурван өнцөгтийн бүсэд

-явган хүний гарцнаас 5 метрээс ойр байх.

-нийтийн тээврийн буудлаас 20 м-ээс ойр байх.

-замын хашлага ба тээврийн хамгаалалтын хаалтаар тоноглогдсон замын хэсэгт.

-явган хүний зам дээр

А.1.9 Сургууль цэцэрлэгийн орчимд А.5-р хүснэгтэд заасан хугацаанд цас орж дууссаны дараа явган хүний хөдөлгөөний эрчмийг тооцон явган хүний замыг цэвэрлэнэ.

А.5-р хүснэгт - Явган хүний замыг цэвэрлэх хугацаа

Явган хүний хөдөлгөөний эрчим, хүн/цаг	Ажил хийх хугацаа, цаг, ихгүй
250-аас дээш	1

100-аас 250 хүртэл	2
100 хүртэл	3

A.1.10 Явган хүний зам дээрх худгийн эвдэрсэн таг, сараалжинд цаг алдалгүй, тэр дор нь зохих замын тэмдэг, тэмдэглэгээ ба хаалт хийнэ. Тэдгээрийг 3 цагаас илүүгүй хугацаанд солих ёстой.

A.1.11 Зорчих хэсгийн дотор байрласан төмөр замын зам эсвэл трамвайны замын толгойн дээд тал нь гадаргуутай харьцангуй 2 см –ээс илүү хазайж болохгүй. Төмөр замын гарман дээрх зам төмрийн дээр зам төмөр хоорондын дэвсгэр 3 см-ээс их байж болохгүй, харин зам төмөр хоорондын зайн гадаргуу дээрх тэгш бус байдлын гүн 4 см-ээс их байж болохгүй.

Заасан дутагдлуудыг тэдгээрийг илрүүлсэн мөчөөс 2-оос илүүгүй хоногийн дотор арилгах ёстой.

A.2 Замын хажуу ба тусгаарлах зурвасд тавих шаардлага

A.2.1 Замын хажуу ба тусгаарлах зурвасыг зорчих хэсгээс замын хашилгаар тусгаарлахгүй, зорчих хэсгийн зэргэлдээ хөвөөний түвшинээс 4 см-ээс илүү доогуур байх ёсгүй. Зорчих хэсэг дээрх замын хажуугийн өндөрлөг газар(тусгаарлах зурвас)-г замын хашлага байхгүй үед зөвшөөрөхгүй.

A.2.2 Гадаргуугийн тэгш байдал ба өөрчлөлтийн зэргээр бэхэлгээний зурвасын байдал нь (10.2.2 ба 10.2.3) зорчих хэсгийн гадагууд зориулж тогтоосон утгатай нийцэх ёстой. Бэхэлгээний зурвасын согогийг түүнийг илрүүлсэн мөчөөс 14-өөс илүүгүй хоногийн дотор арилгана.

A.2.3 Хөрсөн замын хажуу (тусгаарлах зурвас)-ийн гэмтэл нь А.6-р хүснэгтэд үзүүлсэн утгаас хэтрэхгүй байна.

А.6-р хүснэгт

Гудамж, замын тээвэр ашиглалтын үзүүлэлт	1000 м ² гадаргуу дээрх гэмтэл, м ² , ихгүй	Гэмтлийн гүн, см, ихгүй
Сургуулийн бүс орчмын зам ба гудамж	5	5
	7	7
	15	10

A.3 Гудамж, замын төхөөрөмж ба замын хөдөлгөөн зохион байгуулах техник хэрэгсэлд тавих ерөнхий шаардлага

A.3.1 Замын тэмдгийн гадаргуу нь цэвэр, гэмтэлгүй, тэдгээрийг ойлгоход хүндрэлгүй байх ёстой.

A.3.2 Гэмтсэн замын тэмдгийг илрүүлснээс хойш 2 хоногийн дотор, харин анхааруулах тэмдгийг 3 хоногийн дотор сэргээх эсвэл солино.

A.3.3 Түр байрлуулсан тэмдгийг тэдгээрийг суурьлуулах шаардлагатай шалтгааныг арилгасны дараа 1 хоногийн дотор авах ёстой.

A.4 Замын тэмдэглэгээ

A.4.1 Замын тэмдэглэл нь ашиглалтын явцад хоногийн бүх хугацаанд (гадаргуу дээр цас байхгүй нөхцөлд) сайн ялгарч байх ёстой.

A.4.2 Замын тэмдэглэл нь хэрвээ ашиглалтын явцад элэгдлийн талбай түүнийг дулаан уян налархай лаакадсан эдээр 25 % ба будгаар гүйтэцтгэсэн үед 50 % илүү бол сэргээсэн байх ёстой.

A.4.3 Замын тэмдэглэлийн гэрлэн техникийн үзүүлэлтүүд нь ашиглалтын явцад дараах шаардлагуудыг хангасан байна. Үүнд:

- Тодын илтгэлцүүр нь А.7-р хүснэгтэд заасан утгаас бага байх ёсгүй.
- Гэрэл ойлгогч эдээр хийсэн тэмдэглэгээний гэрлийн хүчний илтгэлцүүр ($\text{мкд} \cdot \text{лк}^{-1} \cdot \text{м}^{-2}$) цагаан-80, шар – 48-аас бага байх ёсгүй.

А.7-р хүснэгт

Өнгө	Тэмдэглэгээний тодын илтгэлдцүүр, %	
	Жирийн будаг ба дулаан уян налархай лаакадсан эдээс	Гэрэл ойлгох шинж чанартай будаг ба дулаан уян налархай лаакадсан эдээс
Цагаан	48	28
Шар	29	21

A.4.4 Тэмдэглэгээг сэргээхдээ ажиллаж байгаа технологитой нийцүүлэн хийнэ.

A.4.5 Тэмдэглэгээний барьцалдах илтгэлцүүр нь гадаргуугийн барьцалдах илтгэлцүүрийн утгын 0,75-аас багагүй байх ёстой.

A.5 Замын гэрлэн дохио

A.5.1 Жагсаалтаас гарсан гэрлийн үүсгүүрийг бүрэн бус байдлыг илрүүлснээс хойш 1 хоногийн дотор, харин гэмтсэн цахилгааны утас ба цахилгаан монтажны схемийг 3 хоногийн дотор солино.

A.6 Замын хамгаалалтын хаалт

A.6.1 Аюултай гудамж, зам болон гүүр нь MNS AASHTO M 180:2004 “Авто замын долгионт төмөр хайс. Техникийн шаардлага” стандартад нийцсэн хамгаалалтын хаалтаар тоноглогдсон байх ёстой.

A.6.2 Хамгаалалтын хаалтыг холбогдох стандартын шаардлага хангасан будгаар будах бөгөөд хамгаалалтын хаалтын цайран гадаргууг будах шаардлагагүй.

A.6.3 Хамгаалалтын хаалтын гэмтсэн элементийг гэмтэл, гологдол илрүүлснээс хойш 3 хоногийн дотор сэргээх буюу солино.

A.6.4 Механик гэмтэлтэй модон шон, дамнуур ба арматур хүртлээ хугарсан бетон, ил гарсан онгорхой тортой, ан цавтай төмөр бетонон шон ба дамнуур ашиглахыг зөвшөөрөхгүй.

A.7 Дохионы багана ба гэрэлт цамхаг

A.7.1 Дохионы багана ба гэрэлт цамхаг нь MNS 4912 : 2000, Авто замын тэмдэг болон дохионы төмөрбетон шон. Техникийн шаардлага” стандартын шаардлагатай нийцсэн байна.

A.7.2 Дохионы багана ба гэрэлт цамхагт эвдрэл ба гажилт байх ёсгүй ба 100 м-ээс багагүй зайнаас өдрийн цагт тодорхой харагдах ёстой.

A.7.3 Дохионы багана ба гэрэлт цамхаг нь MNS ASTM D 4956:2005, Замын тэмдгийн гэрэл ойлгогч. Техникийн ерөнхий шаардлага стандартад заасан үзүүлэлт, шаардлагатай нийцсэн гэрэл ойлгогч, босоо тэмдэглэгээ, будагтай байх ёстой.

A.7.4 Гэмтсэн дохионы баганы гэмтлийг илрүүлснээс хойш 5 хоногийн дотор солих ёстой.

A.7.5 Жагсаалтаас гарсан гэрлийн үүсгүүр эсвэл гэрэлт цамхагын эвдэрсэн элементийн бүрэн бус байдлыг илрүүлсэн мөчөөс хойш 1 хоногийн дотор солино.